

EURÓPAI UNIÓ

A hónap eseményei az EU bel- és igazságügyi együttműködése terén (december)

A BEL- ÉS IGAZSÁGÜGYI TANÁCS DECEMBERI ÜLÉSÉNEK EREDMÉNYEI. 2010. december 2. és 3. között került sor a belga elnökség alatti utolsó bel- és igazságügyi tanácsülésre. Erre elsősorban az elnökségi kezdeményezések elfogadását és a folyamatban lévő tárgyalások állásának bemutatását időzítették a belga kollégák. Megkezdődött tehát a visszaszámlálás, 2011. január 1-jén Magyarország veszi át az Európai Unió Tanácsának soros elnöki posztját.

A decemberi bel- és igazságügyi tanácsülésen a miniszterek elfogadták az *utas-nyilvántartási adatállományok (PNR)* harmadik országokba történő továbbításának átfogó megközelítéséről szóló bizottsági közlemény alapulvételével előkészített és a tagállamok álláspontjának figyelembevételével véglegesített Európai Unió–Egyesült Államok, Európai Unió–Ausztrália és az Európai Unió–Kanada PNR-megállapodásokra vonatkozó tárgyalási irányelveket tartalmazó mandátumokat, így a magyar elnökség kezdetén mindhárom országgal egy időben kezdődhetnek meg a tárgyalások. Az amerikai megállapodás esetében az első egyeztetésre már a december 8–9-i Európai Unió–Egyesült Államok miniszteri találkozón sor került. A témakör általában a már korábban az unió által megkötött megállapodásokban érintett harmadik országok, különösen pedig az Egyesült Államok szempontjából, illetve a legszélesebb értelemben vett uniós érintettek körében is kiemelt politikai és szakmai érdeklődésre tart számot.

A belga elnökség kezdeményezése alapján a tanács következtetéseket fogadott el a *személyazonossággal összefüggő bűncselekmények megelőzéséről és az ellenük való küzdeletről, valamint a személyazonosság kezeléséről*, ezen belül az Európai Unió tagállamai közötti állandó strukturált együttműködés kialakításáról és fejlesztéséről. A személyazonossággal összefüggő bűncselekmények egyre súlyosabb fenyegetést jelentenek minden tagállamban, ezért senki nem vitatja a közös fellépés szükségességét. Az elkövetők a fejlett technológiák alkalmazásával akár önálló bűncselekményként, vagy egy másik jogellenes cselekmény támogatására, illetve leplezésére előszere-ttel használják a személyazonossággal való visszaélések különböző formáit. A személyazonossággal összefüggő bűncselekmények pontos köre, az

érintett cselekmények definiálása a következtetéstervezet által kitűzött egyik legfontosabb cél. A következtetésekben a tanács felszólítja a bizottságot, hogy támogassa a tagállamok közötti együttműködést azáltal, hogy platformot teremtsen a személyazonossági lánc egészének kezelése területén alkalmazott bevált gyakorlatok cseréjéhez, valamint hogy idővel európai szakértői hálózatot hoz létre. Felkéri a tagállamokat, hogy tegyék lehetővé az Interpollal a valóban rendszeres adatcserét az ellopott elveszett útlevelek adatairól. Sajnos abban nem tudtak megállapodni, hogy ideje lenne az alapidokumentumok esetében is rögzíteni bizonyos biztonsági minimumkövetelményeket. Az Európai Bizottság a polgárközeliség és az élhetőbb uniós eszméje jegyében Zöld könyvet készített arról, hogyan lehetne felgyorsítani például az egyes személyazonosítást megalapozó okmányok hitelességének elismerésére vonatkozó tagállami eljárásokat, megszüntetni az elismerést gátló akadályokat, ezek ugyanis akadályozzák a szabad mozgáshoz való jog érvényesülését a mindennapi életben. Az ebben a témakörben Zöld könyvet alkotó Európai Bizottság elkötelezte magát amellett, hogy felszámolja ezeket az akadályokat, a könyv által feltett kérdésekre április 30-ig lehet válaszolni. A bizottság ezeket a véleményeket lehetőség szerint figyelembe veszi, amikor jogalkotási javaslatot tesz; erre várhatóan 2013-ban kerülhet sor.

A személyek szabad mozgása nem csak a jóhiszemű polgárok számára nyitva álló lehetőség, sajnos magában hordozza a bűnözők, bűnözői csoportok szabad mozgásának lehetőségét is. A határokon átnyúló bűnözés megállítása a modern technológiák világában és a valódi határok hiányában jelentős próbatétel elé állítja a bűnüldöző szerveket. Mindezek alapján a belga elnökség következtetéstervezetet nyújtott be a tanácsnak a *vándorló bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények elleni küzdelemről*, amelyet a tagállamok a decemberi tanácsülésen el is fogadtak.

Szintén elfogadták a *bűncselekményekben használható vagy használt úgynevezett nehézlőfegyverek illegális kereskedelme elleni küzdelemről szóló európai cselekvési tervet*. A szervezett bűnözői csoportok és az utcai bandák birtokában Európa-szerte egyre több, bűncselekményekben használható vagy használt úgynevezett nehézlőfegyver (például puskák, gépfegyverek, aknavetők) van, ezek a csoportok könnyen hozzájuk juthatnak. Az unióban forgalomban lévő efféle löfegyverek száma jelenleg nagyrészt kielégíti az ezek iránti keresletet, a délkelet-európai beszállítók azonban képesek lennének kielégíteni a keresletet annak növekedése esetén is. Ezekből a készletekből látják el az Európán kívüli konfliktusövezeteket és a délkelet-európai helyi szervezett bűnözői csoportokat is.

Mindezekre figyelemmel született meg az európai cselekvési terv, amely a következő területeken ír elő intézkedéseket:

1. A bűncselekményekről jelenleg alkotott kép pontosítása.
2. A tagállamok bűnüldöző szervei és az uniós ügynökségek közötti együttműködés erősítése.
3. A rendőrségi, illetve közigazgatási ellenőrzés fokozása, valamint a lopások megelőzésére irányuló szakpolitika kialakítása.

A MINISZTEREK VITÁT FOLYTATTAK A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM AKTUÁLIS KÉRDÉSEIRŐL: egyrészt a légiközlekedés-védelmi szakértőkből álló bizottság az úgynevezett jemeni csomagincidens nyomán bemutatta a novemberi tanácsülés döntésének megfelelően készített jelentést. Amint ismeretes, 2010. október 29-én egy brit repülőtéren és Dubajban is csomagba rejtett, folyékony robbanóanyagot tartalmazó robbanószerkezetet (manipulált nyomtatófesték-kazetta) találtak polgári teherszállító gépeken a hatóságok. A csomagok Jemenből érkeztek és az Egyesült Államokba tartottak; a chicagói zsinagógának címzett küldemények mögött valószínűleg az al-Kaida Arab-félszigeten működő szárnya, az AQAP áll. A jelentésben a szakértők átfogóan értékelik a *légiközlekedés-védelem* jelenlegi szabályait és gyakorlatát, valamint javaslatot tesznek egy cselekvési terv végrehajtására. Az ebben fogalt, a szakértők által megvalósítani ajánlott intézkedések egyaránt célozzák a jelenlegi uniós áruvédelmi rendszer megerősítését, a tagállamokon belüli és az uniós szintű koordináció és információcsere fejlesztését, az átfogó nemzetközi standardok megerősítését és a harmadik országok képességfejlesztését. A jelentést azonban a miniszterek egyelőre nem hagyták jóvá.

Elfogadtak viszont egy másik dokumentumot a terrorizmus elleni küzdelemhez kapcsolódóan, nevezetesen a *tagállami fenyegetettségi szintek módosításával kapcsolatos információmegosztásról* szóló következtetéseket. A következtetések célja, hogy az érintett nemzeti hatóságok az információcsere már jelenleg is rendelkezésre álló csatornákat a lehető legnagyobb mértékben kihasználják, és a lehető leggyorsabban és a lehetséges mértékben tájékoztassák egymást a fenyegetettségi szintjük módosításáról. Az információáramlás az EU közös helyzetelemző központján (SITCEN) keresztül az összes tagállam és az érintett uniós szervek és intézmények irányába lehetséges.

A területhez kötődő utolsó pont az EU terrorizmus elleni koordinátora, Gilles de Kerchove által összeállított javaslatok megvitatása és az elmúlt egy év eseményeit bemutató jelentés jóváhagyása volt. A koordinátor a tagállamok értékelése szerint jól foglalta össze a terrorizmus elleni küzdelem aktuális pró-

batételeit. A legnagyobb feladatok a közlekedésbiztonság és -védelem, a terroristák utazásának nyomon követése és a számítógépes biztonság kérdéseihez kapcsolódnak. A tagállamoknak emellett terror elleni szakpolitikájukban is foglalkozniuk kell a diszkrimináció és a társadalmi marginalizáció elleni küzdelemmel, mivel ezek a társadalmi jelenségek hozzájárulhatnak az egyének radikalizációjához. Végül, az EU belső biztonságát kívülről fenyegető veszélyek hatékonyabb kezelése érdekében, kiemelt figyelmet kell szentelni a terror elleni küzdelem külső, vagyis a tagállamok területén kívülre irányuló vetületének, az unión belüli és a külső cselekvések összehangolásának.

ÁTADTÁK A 2010. ÉVI EURÓPAI BŰNMEGELŐZÉSI DÍJAT. Az Európai Bűnmegelőzési Hálózat ez évi legjobb gyakorlatok konferenciáját 2010. december 1–2-án Brüsszelben rendezte meg, amelyen 17 tagállam legjobb bűnmegelőzési gyakorlatai mutatkoztak be. A konferencia keretében került sor a 2010. évi Európai Bűnmegelőzési Díj (ECPA) átadására, amellyel Lengyelország *Idősek biztonságban* elnevezésű projektjét jutalmazták.

A program az idősök elleni csalások (ezen belül is az úgynevezett „unokacsálások”) megelőzésére összpontosított részben technikai jellegű preventív eszközöket alkalmazva, részben a felvilágosítás, ismeretterjesztés lehetőségeit felhasználva. A nemzetközi zsűri méltatta a célcsoport és a kezelni kívánt probléma aktualitását, különös tekintettel a lakosság elöregedésének EU-szerte ismert demográfiai tendenciájára és az ilyen típusú csalások gyakori előfordulására szinte valamennyi tagállamban.

A zsűri értékelése szerint bár az ismeretterjesztésnek a projektben alkalmazott módszerei (előadások, figyelemfelhívó kampányok) önmagukban nem alkalmasak a legtöbb célcsoport és probléma kezelésére, az idősök sérelmére elkövetett csalások megelőzésének valóban hatékony eszközei lehetnek. A rendőrség által működtetett program széles körű együttműködésben valósult meg: az idősök szervezetei mellett mindazon szervezetek, szolgáltatók (állami posta, energiaszolgáltatók, szociális ellátó szolgálatok) képviselői részt vettek az ismeretterjesztésben és a jelenséggel kapcsolatos információcserében, amelyek identitásával visszaélve gyakran követnek el csalást időskorúak sérelmére.

A magyar *Magdolna Negyed Program II. – szociális és bűnmegelőzési és alprogram* projekt a legígéretesebb pályázat minősítéssel a második helyen végzett. A program többféle célcsoportra (általános iskolások, drogfüggő fiatalok, hajléktalanok, hátrányos helyzetű családok) koncentrált, és sikeresen ötvözte a szituációs, szociális és resztoratív bűnmegelőzési eszközöket. A projekt eredményeit tudományosan megalapozott hatásvizsgálattal mérték.

EURÓPAI UNIÓ

A leginnovatívabb pályázatként a harmadik helyet az észti *Önkéntes támogató szolgálat kialakítása ritkán lakott területeken* projekt kapta. A program keretében helyi lakos önkéntesekből szerveztek hálózatot, amelynek tagjai sürgős esetben képesek rövid időn belül a helyszínen megjelenni, és segítséget nyújtani a ritkán lakott településeken egyedül élő, zömében idős személyeknek. Az önkénteshálózat közvetlen összeköttetésben áll és együttműködik a helyi rendőri szervekkel és az állami sürgősségi szolgálatokkal.

Az Európai Bűnmegelőzési Hálózatról és követendő bűnmegelőzési gyakorlatokról további információ olvasható magyarul a www.bm.gov.hu, angolul a www.eucpn.org honlapon.

Összeállította: Asztalos Erika és Szabó Adrienn